

Az irodalomról való gondolkodás útjai

Két kérdés

- Hogyan ismerjük meg az irodalmi alkotásokat?
- Milyen értelmezési eszközünk lehet az irodalmi művek befogadásához?

Kosztolányi Dezső:

„Azok a könyvek, amelyek könyvtárad polcain szunnyadnak, még nem készek, magukban semmi értelmük. Ahhoz, hogy értelmet kapjanak, te kellesz, olvasó!”

Olvasási stratégiák

Eljárás, módszer, folyamat tudatos tervezése, kivitelezése, követése és ellenőrzése.

Miért érdemes „felkészülten” olvasni?

- a hatékony szövegértésért
- önfejlesztésért és önismeretért
- a tudás hatalmáért

Megfontolandó hozzáállás

- Az irodalom szövegszerű világértés
- Az olvasás aktív, értelmező tevékenység
- Párbeszéd az irodalmi mű szövegével

Általános olvasási technikák:

- áttekintés
- átfutás
- részletes olvasás
- kereső olvasás
- javító olvasás
- beleolvasás

Legfontosabbnak vélt olvasási stratégiák (Steklács János nyomán)

Felkészülés az olvasásra:

- az olvasás céljának tisztázása,
- a szöveg átfutása, hogy információt szerezzünk a szöveg hosszúságáról, szerkezetéről,
- az előzetes tudás aktiválása.

Jelentésalkotás olvasás közben:

- szelektív olvasás: lényegtelen információk gyors olvasása, fontos-, nehéz-, érdekes szöveg újraolvasása,
- a legfontosabb gondolatok meghatározása,
- jóslások,
- következtetések,
- értelmezés és értékelés,
- a gondolatok integrálása a szöveg összefüggéseibe,
- a megértés nyomon követése.

Az olvasottak áttekintése, reflektálás a szövegre:

- kérdések megfogalmazása a megértés céljából,
- a használt stratégiák felidézése,
- összefoglalás.

Takács Zsuzsa: Rejtjeles tábori lap

Felkészülés:

- Miért olvassuk el ezt a verset?
- Mit tudunk meg a szöveg formájából?

Jelentésalkotás:

- Milyen a vers felütése? Ebből mire számítunk?
- Következtetés
- Melyik a kulcsfontosságú gondolat? Miért?

Olvasottak áttekintése, reflexió:

- Milyen összefüggésben áll a versforma a tartalommal?
- Miért írta meg a levelet a lírai én? És miért úgy, ahogy?
- Megvalósult-e az olvasásunk célja?

Kedves Szüleim!

Értesítelek, hogy rendben megérkeztünk.

Reggel hatkor van az ébresztő,

Legkésőbb kilenckor villanyoltás.

Első nap esett, így nem fürödtünk.

Kötelező levélírás szerdán és szombaton.

Vettem magamnak egy doboz színest,

Igy ha unatkoznék, inkább rajzolok.

Gyakran beszélek a lányokkal is,

Ez elég nehéz, mert egészen mások,

Tiveletek sokkal jobb otthon.

Ez az első és talán, utolsó levelem.

Kérlek, olvassátok el figyelmesen.

Hogyan telnek otthon a napok?

Azt remélem, nagyobb bajok nélkül.

Zárom soraim ebben a reményben,

A viszontlátásig ölel

hű lányotok.

A könyv (Jorge Luis Borges, 1978)

„Hérakleitosz azt mondta (eleget idéztem már), hogy senki sem léphet kétszer ugyanabba a folyóba. Senki sem léphet kétszer ugyanabba a folyóba, mert a folyó változik, de az a legborzasztóbb, hogy mi nem kevésbé vagyunk változékonyak, mint a folyó. Valahányszor elolvasunk egy könyvet, a könyv megváltozik, más lesz a szavak jelentése. Másrészt a könyvek telítve vannak a múlttal.“

Motívumok vizsgálata

Mi a motívum?

- A művészetekben a legkisebb önálló kifejezőegység, amely a mű során általában ismétlődik.
- A folklór alkotásainak legkisebb tartalmi egysége, amely átvétel után is felismerhető marad.
- Rövid zenei gondolat. A dallam, a téma zenei gondolatokból épül fel.

A motívumvizsgálat lehetőségei:

Ismétlődő:

szövegrész, szó, mondat, vagy szituáció, tárgy, kép, gondolat, szándék, jellemző stb.

Az ismétlődés előfordulhat:

egy alkotáson belül,

vizsgálható egy szerző több művében,

de hálózatosan összekapcsolható több irodalmi mű is egy motívum mentén.

Motívumpéldák az irodalomból

A hőst segítő mágikus tárgy / varázseszköz

- Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde (részlet)
- J. K. ROWLING: Harry Potter és a Halál ereklyéi (részlet)

A vetélkedés

- Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde (részlet)
- Örkény István: FIAINK (Egyperces novellák)

Az irodalom megközelítései

Elméleti és leíró gondolkodás

- Elméletet fogalmaz:
- Definiál, meghatározza az irodalom fogalmát, saját terminológiát épít fel = poétika
- „áttekintik az irodalmi nyelvi sajátosságait, a jellemző irodalmi típusokat, műnemeket, a legfontosabb verses formákat, az irodalmiság tényeit”
- Mint láthattuk, ez is „iskolafüggő”

Kronologikus és összehasonlító gondolkodás, ami a motívumvizsgálatok mentén jól követhető

- Időben létező kulturális hálózat része
- Az irodalmi művek és szerzők egymásutániséga párbeszédet folytat
- Az irodalom más művészetekkel is interakcióba lép és hatnak egymásra

Köszönöm a figyelmet!